

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 26 stycznia 2011 roku sprecyzowanym pismem z dnia 16 lutego 2011 roku I. A. (1), działająca w imieniu i na rzecz małoletnich synów G. i K. A., wniosła o zasądzenie od dziadka ojczystego dzieci W. A. alimentów w kwocie po 700 zł miesięcznie na rzecz małoletniego K. A. oraz od babki ojczystej W. A. alimentów w kwocie po 700 zł miesięcznie na rzecz małoletniego G. A.. Ponadto strona powodowa wniosła o wyrównanie zaległości przez pozwanych z tytułu niepłacenia alimentów od września 2010 roku przez syna pozwanych Z. A..

Pozwani nie uznali powództwa i wnieśli o jego oddalenie.

Na rozprawie w dniu 28 listopada 2012 roku strona powodowa zmodyfikowała powództwo wnosząc o zasądzenie alimentów za okres od dnia 1 kwietnia 2010 roku do dnia 30 marca 2012 roku w kwocie po 300 zł miesięcznie na rzecz każdego z powodów od pozwanej W. A. i po 300 złotych miesięcznie na rzecz na rzecz każdego z powodów od pozwanego W. A. oraz od dnia 1 kwietnia 2012 roku w kwocie po 200 zł miesięcznie na każdego z powodów od W. A. oraz po 200 zł miesięcznie na każdego z powodów od pozwanego W. A..

W dniu 4 marca 2015 roku K. A. oraz G. A. osiągnęli pełnoletniość.

Na rozprawie w dniu 8 grudnia 2015 roku powodowie wnieśli o zasądzenie od kwietnia 2010 roku do marca 2012 roku kwot po 300 zł miesięcznie tytułem alimentów na rzecz każdego z nich od pozwanych W. A. i W. A. oraz o zasądzenie od kwietnia 2012 roku alimentów w kwocie po 100 zł miesięcznie na rzecz każdego z powodów od każdego z pozwanych. Pozwani podtrzymali swoje dotychczasowe stanowisko i wnieśli o oddalenie powództwa w całości.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu oddalił powództwo i rozstrzygnął o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodom oraz kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zostało oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach, z których najistotniejsze przedstawiają się następująco :

Powodowie urodzeni (...) są synami I. A. (1) i Z. A., których małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 23 marca 2010 roku wydanym w sprawie (...). W powyższej sprawie zasądzono od Z. A. alimenty w kwocie po 700 zł miesięcznie na rzecz każdego z małoletnich powodów. Alimenty w łącznej kwocie 1400 zł miesięcznie były uiszczane przez Z. A. do czasu uprawomocnienia się orzeczenia Sądu Okręgowego, to jest do września 2010 roku. W dniu 19 listopada 2010 roku zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne, jednakże egzekucja okazała się bezskuteczna. Na dzień 12 września 2011 roku zadłużenie Z. A. wynosiło 17600 zł. We wrześniu 2010 roku Z. A. wyjechał do (...), gdzie obecnie przebywa, od czasu opuszczenia kraju nie kontaktuje się z dziećmi. Wyjeżdżając pozostawił swojej siostrze D. J. kwotę 10000 zł, z której przekazywała ona co miesiąc tytułem alimentów na rzecz małoletnich kwotę 300 zł. Od marca 2012 roku na rzecz małoletnich przekazywana jest kwota 1000 zł miesięcznie. I. A. (1) zatrudniona jest na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w firmie (...), do 2015 roku otrzymywała miesięcznie wynagrodzenie w kwocie około 2500 zł. W 2015 roku wynagrodzenie to wynosiło netto od ok. 2688,07 zł do 3760,09 zł. I. A. (1) mieszka wraz z powodami w we własnościowym mieszkaniu spółdzielczym należącym do niej oraz jej byłego męża Z. A., w toku jest sprawa o podział majątku wspólnego. Opłaty za mieszkanie reguluje I. A. (2). Opłaty za czynsz, wodę oraz gaz stanowią miesięczny wydatek w kwocie ok. 580 zł, opłaty za prąd – 120 zł, Internet – 60 zł, telewizja – 38 zł. W sumie miesięczne koszty utrzymania mieszkania to wydatek 798 zł. I. A. (1) określiła miesięczny koszt utrzymania jednego powoda na kwotę ok. 1800 zł w tym wyżywienie jednego powoda to wydatek ok. 1000 zł, bilet miesięczny 36 zł, obiady w szkole 60 zł, 300 zł na środki czystości. Ponadto małoletni G. ma problemy skórne, głównie wiosną i jesienią, związane z tym wydatki wynoszą ok. 100 zł na lekarstwa. Przebył on również operację usunięcia wyrostka i części jelit przez co wymagał specjalnej diety. Zakup odzieży dla jednego z powodów to wydatek rzędu 300 – 400 zł. Wyjazdy szkolne jednego małoletniego stanowiły wydatek rzędu 500 – 600 złotych rocznie, co daje w skali miesiąca kwotę ok. 50 zł. Matka małoletnich ponosi również wydatki związane

z wyprawką szkolną ok. 900 - 1000 zł jednorazowo, w skali miesiąca jest to wydatek ok. 80 zł. I. A. (1) korzysta z pomocy finansowej swojego ojca, który miesięcznie pożycza jej około 200 – 400 zł. Do maja 2013 roku S. K. pożyczył swojej córce kwotę około 10000 zł.

Pozwany W. A. ma obecnie 77 lat, utrzymywał się z emerytury w kwocie ok. 1200 zł netto, w 2015 roku wysokość emerytury wynosiła ok. 1500 zł. W. A. ma natomiast 70 lat otrzymuje emeryturę w wysokości ok. 1400 zł netto. W. A. w 2007 roku przeszedł operację wycięcia gruczołu krokowego oraz węzłów chłonnych zasłonowych z powodu raka prostaty. Ponadto jest po operacji zaćmy i pozostaje pod opieką poradni okulistycznej. Koszt operacji jednego oka wyniósł 3000 zł. Pozwany przeszedł dwie takie operacje. Z tego powodu pozwany zaciągnął kredyt bankowy w kwocie 5000 zł, który spłacany jest w ratach miesięcznych po 240 zł. Ponadto W. A. ma problemy zdrowotne z sercem oraz wątrobą. W 2012 roku przeszedł on leczenie napromieniowaniem z powodu raka stercza. Pozwana W. A. natomiast cierpi z powodu zmian zwyrodnieniowych – dyskopatycznych kręgosłupa oraz niedowładu stopy lewej, choruje również na rwę kulszową i ma problemy z krążeniem, lecz się także z powodu alergii. Na zakup niezbędnych lekarstw pozwani wydawali miesięcznie kwotę około 320 – 400 zł. W 2015 roku sytuacja zdrowotna pozwanej uległa pogorszeniu, konieczna jest operacja biodra, a ponadto wykryto u niej guzki na tarczycy. W związku z pogorszeniem stanu zdrowia pozwani wydają na lekarstwa obecnie ok. 650 -700 zł. Ponadto 400 – 500 zł na prywatne wizyty lekarskie z powodu długich terminów oczekiwania w publicznej służbie zdrowia. Jeżdżą także na masaże i nastawianie kręgosłupa co kosztuje 100 - 120 zł. Po uiszczeniu wszystkich opłat, zakupie lekarstw i opłaceniu wizyt lekarskich pozwanym pozostaje do rozdysponowania kwota ok. 400 – 600 zł, która jest przeznaczana na zakup żywności, odzieży, środków czystości. Pozwani korzystają z pomocy finansowej córki, u której mają ok. 5000 zł długu. W. i W. małżonkowie A. posiadają własnościowe mieszkanie. Miesięczne opłaty związane z użytkowaniem lokalu wynoszą: czynsz 280 zł, energia elektryczna 70 – 80 zł, gaz 50 – 60 zł, woda ok. 70 – 90 zł, opłaty za telewizję kablową 120 zł. Ponadto pozwany jest właścicielem samochodu osobowego marki V. (...) rocznik (...) którego koszty eksploatacji wynoszą miesięcznie około 400 - 500 zł. Pozwani utrzymywali jedynie okazjonalne kontakty ze swoimi wnukami. Średnio około 2 – 3 razy w roku z okazji świąt czy też urodzin, przekazywali wówczas małoletnim słodycze oraz pieniądze w wysokości 50 – 100 zł. Obecnie kontakty te praktycznie nie są utrzymywane. Powód K. A. jest obecnie uczniem 1 klasy Technikum (...) w Z., zaś G. A. jest uczniem 3 klasy tego samego technikum. G. A. nie zakupił w tym roku szkolnym podręczników, gdyż nie miał pieniędzy, niektóre książki ma skserowane, a inne posiada na nośniku pamięci. G. A. i K. A. w wakacje pracowali w firmie, w której pracuje ich matka (...) zarabiając tygodniowo 480 – 560 zł.

Opierając się na powyższych ustaleniach, Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszej sprawie podstawę prawną żądania powodów stanowi art. 128 k.r.o. zgodnie z którym obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Stosownie zaś do treści art. 133 § 2 k.r.o. poza małoletnimi dziećmi uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. Sąd pierwszej instancji wskazał, że ojciec powodów nie wywiązuje się w pełni z nałożonego na niego obowiązku alimentacyjnego. Z. A. płacił bowiem początkowo po 300 zł miesięcznie, a w toku niniejszej sprawy zaczął płacić po 1000 zł miesięcznie, co i tak nie stanowi pełnego wywiązywania się z nałożonego na niego obowiązku. Ponadto w żaden inny sposób nie przyczynia się do utrzymania i wychowania swoich synów. Natomiast w ocenie Sądu Rejonowego brak jest podstaw, aby uznać, że zaistniała druga konieczna przesłanka dla domagania się zapłaty alimentów od dziadków ojczystych tj., że powodowie znajdują się w niedostatku. Powodowie bowiem otrzymują wypłatę części świadczeń alimentacyjnych w kwocie 1000 zł miesięcznie od ojca, którą to kwotę przelewa co miesiąc ich ciotka, w pozostałym zaś zakresie ich potrzeby finansuje matka. Sąd Rejonowy zaznaczył, że okoliczność, iż ojciec powodów zachowuje się nagannie nie wywiązując się w pełni z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci, nie może oznaczać tego, że ich matka jest zwolniona z takiego obowiązku w jakiegokolwiek części, a mianowicie z wykorzystania w pełni swoich sił i możliwości by zaspokoić potrzeby dzieci. Obowiązek osób zobowiązanych do alimentów w dalszej kolejności względem dziecka powstaje bowiem dopiero wówczas, gdy drugi rodzic nie jest w stanie – w całości lub w części – sprostać obowiązkowi względem dzieci i z tego powodu mogłyby się one znaleźć w niedostatku, a mianowicie być pozbawionym zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb na podstawowym egzystencjalnym poziomie. Jeśli jedno z rodziców jest całkowicie niezdolne do wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego - obowiązek ponoszenia w całości ciężarów związanych z utrzymaniem i wychowaniem wspólnych dzieci - spoczywa w pierwszej

kolejności w zasadzie na pozostałym rodzicu. Dopiero gdyby zostało ustalone, że drugi z rodziców mimo odpowiedniej staranności i wykorzystania wszystkich możliwości zarobkowych, nie jest w stanie w całości lub części sprostać swoim obowiązkom względem dziecka, w grę wchodziłby subsydiarny obowiązek dalszych krewnych, a w szczególności dziadków. Z poczynionych w sprawie ustaleń jednoznacznie wynika, że powodowie uwzględniając ich wiek i stan zdrowia mają zapewnione podstawowe potrzeby. Nadto powodowie są już dorośli, dzięki czemu mają większe możliwości, aby przyczynić się do swojego utrzymania chociażby w okresie wakacyjnym, bądź też odciążyć matkę w bieżących czynnościach dnia codziennego. Konkludując Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powodowie mają zapewnione podstawowe potrzeby tj. odzież, wyżywienie, mogą pozwolić sobie na zakup drogiego telefonu, czy też korzystanie z siłowni. Być może nie mogą pozwolić sobie na co tygodniowe chodzenie do kina czy teatru, jednak ich podstawowe i najważniejsze potrzeby są zaspokojone.

Sąd Rejonowy wskazał także na sytuację materialną i rodzinną pozwanych podnosząc, że obowiązek alimentacyjny dziadków nie polega na przerzuceniu na nich niespełnionego obowiązku alimentacyjnego ojca dzieci, mogą oni bowiem być zobowiązani jedynie do takich świadczeń na jakie pozwalają ich możliwości majątkowe, przy uwzględnieniu również ich usprawiedliwionych potrzeb. Pozwani są osobami starszymi i schorowanymi, zaś dochody przez nich uzyskiwane z tytułu emerytur nie są wysokie, nie osiągają nawet pułapu minimalnego wynagrodzenia. Pieniądze, którymi dysponują wystarczają im zaledwie na uregulowanie wszelkich opłat, zakup lekarstw i wizyty u lekarza.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelację złożyła strona powodowa zaskarżając go w części tj. w zakresie punktu 1 i 3 zarzucając : - naruszenie prawa materialnego tj. art. 132 k.r.o. polegające na wadliwej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu poprzez nie zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów alimentów, podczas gdy w realiach sprawy zostały spełnione ustawowe przesłanki, gdyż matka powodów nie jest w stanie samodzielnie uczynić zadość obowiązkowi łżenia na zaspokojenie wszystkich uzasadnionych potrzeb powodów w pełnym zakresie, a uzyskanie na czas pełnej kwoty potrzebnych środków od ojca powodów jest wobec jego postawy całkowicie niemożliwe; - naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dokonaniu ustaleń faktycznych sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym, które doprowadziło Sąd do błędnej konkluzji, że usprawiedliwione potrzeby powodów są zaspokojone oraz, że nie znajdują się oni w niedostatku, a żądana kwota alimentów jest wygórowana oraz nie odpowiada możliwościom zarobkowym i majątkowym pozwanych, a także naruszenie § 17 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 roku poprzez przyznanie kosztów pomocy prawnej za reprezentację powodów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu za reprezentację jednego powoda.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od kwietnia 2010 roku do marca 2012 roku kwoty po 300 zł tytułem alimentów na rzecz każdego z powodów od pozwanej i kwoty po 300 zł tytułem alimentów na rzecz każdego z powodów od pozwanego, oraz zasądzenie alimentów od kwietnia 2012 roku w kwocie po 100 zł miesięcznie na rzecz każdego z powodów od pozwanego i w kwocie po 100 zł miesięcznie na rzecz każdego z powodów od pozwanej, ewentualnie na o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji w wysokości 221,40 zł i zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodom w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja jest zasadna w części dotyczącej przyznania przez Sąd Rejonowy kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodom. Zgodnie bowiem z § 17 obowiązującego w dacie orzekania przez Sąd pierwszej instancji Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 roku, za obronę kilku osób lub reprezentowanie kilku osób pobiera się opłatę od każdej z tych osób. W niniejszej sprawie adwokat z urzędu reprezentował dwóch pełnoletnich powodów, a zatem jego wynagrodzenie winno wynosić łącznie kwotę 221,40 zł

brutto, (tj. 2 x 110,70 zł) , a nie kwotę 110,70 zł przyznaną przez Sąd Rejonowy. Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy w punkcie 1 sentencji zmienił zaskarżone orzeczenie.

W pozostałej części apelacja jest bezzasadna.

Wbrew zarzutom apelacji Sąd Rejonowy opierając się na zebranych materiale dowodowym wydał prawidłowe rozstrzygnięcie. Sąd pierwszej instancji przeprowadził wnikliwe i obszerne postępowanie dowodowe, a zgromadzone dowody szczegółowo omówił i dokonał ich prawidłowej oceny, którą podziela również Sąd Okręgowy. Rozważania Sądu Rejonowego są logiczne, a materiał dowodowy jakim dysponował Sąd został szczegółowo omówiony zarówno pod względem jego wiarygodności jak i przydatności w ustaleniu stanu faktycznego. Nie można zgodzić się z twierdzeniem apelującego, że powodowie znaleźli się w niedostatku przez to, że są alimentowani kwotą po 500 zł zamiast kwotą po 700 zł miesięcznie. Trudno też uznać, że o stanie niedostatku ma przesądzać nieuczęszczanie powodów do kina lub teatru i posiadanie części podręczników w postaci elektronicznej, a nie papierowej, jak również korzystanie z kserokopii. Tym bardziej nie można uznać, że opłacanie siłowni czy zakup telefonu komórkowego za 1254 zł świadczy o stanie niedostatku. Trafnie także Sąd pierwszej instancji wskazał, że obowiązek osób zobowiązanych do alimentów w dalszej kolejności względem dziecka powstaje dopiero wówczas, gdy drugi rodzic nie jest w stanie – w całości lub w części – sprostać obowiązkowi względem dzieci i z tego powodu mogłyby się one znaleźć w niedostatku, a mianowicie być pozbawionym zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb na podstawowym egzystencjalnym poziomie. Matka powodów osiąga zarobki do kwoty około 3700 zł netto miesięcznie, która jest znacznie wyższa niż łączne dochody pozwanych. W tej sytuacji posiada ona możliwości sprostania swojemu obowiązkowi alimentacyjnemu wobec synów na wyższym poziomie, który wynika z niewywiązywania się w części przez ojca dzieci z ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego. Niezależnie od powyższego mając na względzie dochody pozwanych, którzy są osobami w podeszłym wieku, posiadającymi liczne schorzenia i zmuszonymi w związku z tym do wydawania znacznej części swoich dochodów na lekarstwa należy stwierdzić, że dodatkowe alimentowanie przez nich powodów mogłoby skutkować znalezieniem się przez pozwanych w stanie niedostatku.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację w pozostałej części jako bezzasadną oddalił oraz przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu powodów kwotę 221,40 zł brutto ustaloną na podstawie § 7 ust. 1 pkt 11 w zw. z § 2 ust. 2 i § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz. 1348 z późn. zm.) .

J. G. G. M. S.